

LV

LV

LV

EIROPAS KOMISIJA

Briselē, 5.4.2011
COM(2011) 173 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

ES programma attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām līdz 2020. gadam

1. ROMU STĀVOKĻA UZLABOŠANA: SAVIENĪBAS UN TĀS DALĪBVALSTU SOCIĀLAIS UN EKONOMIKAS PIENĀKUMS

Daudzi no aptuveni 10-12 miljoniem¹ romu savā ikdienas dzīvē Eiropā saskaras ar aizspriedumiem, neiecietību, diskrimināciju un sociālo atstumtību. Viņi tiek marginalizēti un dzīvo ļoti trūcīgos sociālekonomiskos apstākļos. Eiropas Savienībā (ES) 21. gadsimta sākumā tas ir nepieņemami.

ES "Eiropa 2020" stratēģija jaunai izaugsmei – gudrai, ilgtspējīgai un integrējošai izaugsmei – nepieļauj pastāvīgo ekonomisko un sociālo marginalizāciju attiecībā pret Eiropas lielāko minoritāti. Gan valstu, gan ES līmenī, risinot aktīvu dialogu ar romiem, ir nepieciešama apņēmīga rīcība. Kaut arī galvenā atbildība par šo rīcību ir valsts iestādēm, tā joprojām ir problēma, ņemot vērā to, ka romu sociālā un ekonomiskā integrācija ir divvirzienu process, kam nepieciešama lielākās daļas iedzīvotāju, kā arī romu kopienu locekļu attieksmes maiņa².

Pirmkārt, dalībvalstīm ir jānodrošina, ka romi netiek diskriminēti un attieksme pret viņiem ir tāda pati kā pret jebkuriem citiem ES pilsoņiem ar vienlīdzīgu piekļuvi visām pamattiesībām, kā noteikts ES Pamattiesību hartā. Turklāt ir jārikojas, lai pārrautu no paaudzes uz paaudzi pārmantotās nabadzības apburto loku. Daudzās dalībvalstīs romi veido būtisku un pieaugošu iedzīvotāju daļu skolas vecumā, un tādējādi viņi ir turpmākais darbaspēks. Romi ir gados jauni: 35,7 % ir jaunāki par 15 gadiem, salīdzinot ar 15,7 % no kopējā ES iedzīvotāju skaita. Romu vidējais vecums ir 25 gadi salīdzinājumā ar 40 gadiem visā ES³. Lielākajai daļai romu darbaspējas vecumā trūkst izglītības, kas vajadzīga labu darbavietu atrašanai. Tādējādi ir vitāli svarīgi ieguldīt romu bērnu izglītībā, lai ļautu viņiem vēlāk sekmīgi iekļauties darba tirgū. Dalībvalstīs ar vērā ņemamu romu skaitu tas jau ir radījis ekonomisku ietekmi. Saskaņā ar aplēsēm Bulgārijā aptuveni 23 % no jaunā darbaspēka ir romi, bet Rumānijā – aptuveni 21 %⁴.

Vērā ņemams skaits romu, kas dzīvo ES, ir trešo valstu valstspiederīgie, kas ES uzturās legāli. Viņiem ir tikpat smagi dzīves apstākļi, kā daudziem romiem ar ES pilsonību, bet vienlaikus viņi saskaras arī ar problēmām, kas skar migrantus no valstīm ārpus ES. Šīs problēmas tiek risinātas ES politikas kontekstā, lai stimulētu trešo valstu valstspiederīgo integrāciju, vienlaikus ņemot vērā īpaši neaizsargātu grupu vajadzības⁵.

Romu tautas integrācija dos ne vien sociālu labumu, bet arī ekonomiski nāks par labu gan romiem, gan tām kopienām, kurām tie pieder. Saskaņā ar Pasaules Bankas nesenu pētījumu⁶,

---

¹ Termins "romi" tiek lietots – līdzīgi kā citos Eiropas Parlamenta un Eiropas Padomes politiskajos dokumentos – kā visaptverošs termins, kurš ietver iedzīvotāju grupas, kuriem ir vairāk vai mazāk līdzīgas kultūras iezīmes, piemēram, *Sinti*, *Travellers*, *Kalé*, *Gens du voyage* utt., neatkarīgi no tā, vai viņi pastāvīgi uzturas vai neuzturas vienā vietā; tiek lēsts, ka aptuveni 80 % romu pastāvīgi uzturas vienā vietā (SEC(2010)400).

² COM(2010) 133, 5. lpp.

³ *Fundación Secretariado Gitano*, "Health and the Roma community, analysis of the situation in Europe", 2009. gads. Pētījumā aplūkots Bulgārija, Čehija, Grieķija, Portugāle, Rumānija, Slovākija un Spānija.

⁴ Pasaules Banka, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia*, 2010.gada septembris.

⁵ Paziņojums par Eiropas programmu trešo valstu valstspiederīgo integrācijai ir paredzēts 2011. gadā.

⁶ Pasaules Banka, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia*, 2010.gada septembris.

piemēram, pilnīga romu integrācija darba tirgū varētu dot ekonomisku ieguvumu, kas dažām valstīm tiek lēsts aptuveni 0,5 miljardu euro apmērā gadā. Lielāka romu līdzdalība darba tirgū uzlabotu ekonomisko ražīgumu, samazinātu valsts sociālās palīdzības maksājumus un palielinātu ieņēmumus no ienākumu nodokļiem. Saskaņā ar to pašu Pasaules Bankas pētījumu no romu integrācijas darba tirgū izrietošais ieguvums nodokļu jomā tiek lēsts aptuveni 175 miljonu euro apmērā gadā katrā valstī. Visas šīs romu integrācijas būtiskās ekonomiskās un finanšu sekas savukārt varētu veicināt lielāku sabiedrības atvērtību pret romu tautu un tādējādi sekmētu viņu netraucētu integrāciju kopienās, kurām viņi pieder.

Romu ekonomiskā integrācija sekmēs arī sociālo kohēziju un uzlabos pamattiesību, tostarp minoritāšu tiesību, ievērošanu un palīdzēs likvidēt diskrimināciju, kuras pamatā ir personas rase, ādas krāsa, etniskā, sociālā izcelsme vai piederība minoritātei⁷.

ES ir izvirzījusi vairākus priekšlikumus dalībvalstīm par romu sociālās un ekonomiskās integrācijas veicināšanu, un pavisam nesen – savā 2010. gada aprīļa paziņojumā⁸. Dalībvalstīm saskaņā ar Direktīvu 2000/43/EK jau ir pienākums piešķirt romiem (tāpat kā citiem ES pilsoņiem) nediskriminējošu piekļuvi izglītībai, nodarbinātībai, arodapmācībai, veselības aprūpei, sociālajai aizsardzībai un mājokļiem. Šīs direktīvas īstenošanas stingrā uzraudzība var būt noderīgs instruments romu integrācijas mērīšanai⁹.

Neskatoties uz pēdējo gadu laikā dalībvalstu un ES līmenī panākto nelielo progresu¹⁰, lielākās daļas romu ikdienas dzīvē pārmaiņu ir bijis maz. Saskaņā ar Komisijas darba grupas romu jautājumos konstatējumiem¹¹ joprojām nav ieviesti stingri un samērīgi pasākumi, lai risinātu lielas daļas ES romu iedzīvotāju sociālās un ekonomiskās problēmas.

Lai risinātu šo problēmu, un tā kā ar nediskriminēšanu vien nepietiek, lai apkarotu romu sociālo atstumtību, Komisija lūdz ES iestādes atbalstīt šo ES programmu attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām. Tas ir līdzeklis, lai papildinātu un nostiprinātu ES tiesību aktus un politiku līdztiesības jomā, valstu, reģionālā, vietējā līmenī un ar dialoga ar romiem un viņu līdzdalības palīdzību risinot romu īpašās vajadzības attiecībā uz vienlīdzīgu piekļuvi nodarbinātībai, izglītībai, mājoklim un veselības aprūpei.

Šīs ES programmas mērķis ir reāli uzlabot romu tautas dzīvi. Tā ir ES reakcija uz pašreizējo situāciju un neaizstāj dalībvalstu primāro atbildību šajā jomā. Ar šo ES programmu Eiropas Komisija rosina dalībvalstis proporcionāli romu iedzīvotāju skaitam, kas dzīvo to teritorijās¹², un ņemot vērā šo valstu dažādās izejas pozīcijas, pieņemt vai tālāk izstrādāt visaptverošu pieeju romu integrācijai un atbalstīt turpmāk minētos mērķus.

⁷ Līguma par Eiropas Savienību 2. pants un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 21. pants.

⁸ Romu sociālā un ekonomiskā integrācija Eiropā, COM (2010) 133.

⁹ Padomes 2000. gada 29. jūnija Direktīva 2000/43/EK, ar ko ievieš vienādas attieksmes principu pret personām neatkarīgi no rasu vai etniskās piederības (OV L 180, 19.7.2000.). COM(2010) 133, 2. sadaļa.

¹¹ Komisijas darba grupa romu jautājumos tika izveidota 2010. gada 7. septembrī, lai racionalizētu, izvērtētu un izmērītu ES līdzekļu izmantojumu (tostarp efektivitāti) visās dalībvalstīs saistībā ar romu integrāciju, un konstatētu galvenos trūkumus līdzekļu izmantošanā.

¹² Skatīt Eiropas Padomes aplēses http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp, kas ir ietvertas šā paziņojuma pielikumā.

2. MĒRĶTIECĪGAS PIEEJAS NEPIECIEŠAMĪBA: ES PROGRAMMA ATTIECĪBĀ UZ ROMU INTEGRĀCIJAS VALSTS STRATĒGIJĀM

Lai panāktu vērā ņemamu progresu attiecībā uz romu integrāciju, tagad ir būtiski kāpināt tempu un nodrošināt, ka valstu, reģionālajā un vietējā integrācijas politikā **skaidri un konkrēti uzmanība tiek pievērsta romiem** un tiek risinātas romu vajadzības ar **skaidri noteiktiem pasākumiem**, lai novērstu un kompensētu trūkumus, ar kuriem viņi saskaras. Mērķtiecīga pieeja nabadzības un atstumtības apkarošanas plašākas stratēģijas ietvaros, kura citām neaizsargātām un trūcīgām iedzīvotāju grupām neliedz atbalstu, ir saderīga ar nediskriminācijas principu gan ES, gan valstu līmenī. Vienlīdzīgas attieksmes princips neliedz dalībvalstīm saglabāt vai pieņemt īpašus pasākumus, lai novērstu vai kompensētu trūkumus, kas saistīti ar rasu vai etnisko izcelsmi¹³. Dažas dalībvalstis jau ir sekmīgi izmantojušas pozitīvus pasākumus romu labā, ņemot vērā to, ka klasiskie sociālās integrācijas pasākumi nebija pietiekami, lai apmierinātu romu īpašās vajadzības¹⁴.

Lai nodrošinātu, ka dalībvalstīs tiek īstenota efektīva politika, Komisija ierosina **romu integrācijas valsts stratēģijas** izstrādāt vai – kur tās jau pastāv – pielāgot tā, lai tās sasniegtu **ES romu integrācijas mērķus**, paredzot mērķtiecīgus pasākumus un pietiekamu finansējumu (valsts, ES un citu) to īstenošanai. Komisija ierosina risinājumus, lai novērstu pašreizējos šķēršļus efektīvākai ES līdzekļu izmantošanai, un izveido pamatu **spēcīgam uzraudzības mehānismam**, lai romiem nodrošinātu konkrētus rezultātus.

3. ES CENTIENU IZPAUSME: ROMU INTEGRĀCIJAS MĒRĶU NOTEIKŠANA

Eiropas Komisijas Gada izaugsmes pētījums¹⁵ parādīja, ka dalībvalstīm un ES ir daudz darāmā, lai īstenotu "Eiropa 2020" stratēģiju un panāktu tās pamatmērķus, kurus atbalsta ar pamatiniciatīvām¹⁶. Vairākām dalībvalstīm romu stāvokļa risināšana saistībā ar nodarbinātību, nabadzību un izglītību sekmēs progresu "Eiropa 2020" stratēģijas mērķu sasniegšanā nodarbinātības, sociālās integrācijas un izglītības jomā.

ES romu integrācijas mērķiem proporcionāli romu iedzīvotāju skaitam ir jāaptver **četras vitāli svarīgas jomas: piekļuve izglītībai, nodarbinātībai, veselības aprūpei un mājokļiem**. Šo obligāto standartu pamatā jābūt kopīgiem, salīdzināmiem un ticamiem rādītājiem. Šo mērķu sasniegšana ir būtiska, lai palīdzētu dalībvalstīm panākt vispārējos "Eiropa 2020" stratēģijas mērķus.

¹³ Padomes Direktīva 2000/43/EK (OV L 180, 19.7.2000.).

¹⁴ Piemēram, Apvienotās Karalistes vietējais *Traveller Education Support Services (TESS)* ir īpašs dienests, lai panāktu vienlīdzīgu pieeju izglītībai un līdztiesīgus izglītības rezultātus *Traveller* un romu bērniem. Vēl viens piemērs ir "Darbvietas romiem" (*JOBS for Roma*) projekts Bulgārijā, kas piedāvā palīdzību romu bezdarbniekiem un atbalstu uzņēmējiem. Citi piemēri ir atrodami Komisijas ziņojumā "Sociālās integrācijas un romu nediskriminācijas līdzekļu uzlabošana ES" (*Improving the tools for the social inclusion and non-discrimination of Roma in the EU*), 2010. gads. Skatīt arī Eiropas Komisija, "Starptautiskie viedokļi par pozitīvās rīcības pasākumiem" (*International perspectives on positive action measures*), 2009. gads.

¹⁵ COM (2011) 11, Gada izaugsmes pētījums: ES visaptverošās reakcijas uz krīzi izveide.

¹⁶ No septiņām pamatiniciatīvām vissvarīgākās šajā kontekstā ir "Eiropas platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību", "Jaunu prasmju un darbavietu programma" un "Inovācijas Savienība".

- **Piekluve izglītībai: nodrošināt, ka visi romu bērni pabeidz vismaz pamatskolu**

Izglītības sasniegumi romu iedzīvotāju vidū ir daudz zemāki nekā pārējo iedzīvotāju vidū, kaut gan situācija dalībvalstu starpā ir atšķirīga¹⁷.

Lai arī pamatskolas apmeklēšana ir obligāta visās dalībvalstīs, dalībvalstīm ir pienākums nodrošināt, ka pamatskolas izglītība ir pieejama visiem bērniem obligātajā skolas vecumā. Saskaņā ar 2009. gada Darbaspēka apsekojumā¹⁸ pieejamajiem labākajiem pierādījumiem, vidēji 97,5 % bērnu pabeidz pamatskolu visā ES.

Apsēkojumi liecina, ka dažās dalībvalstīs tikai neliels skaits romu bērnu beidz pamatskolu¹⁹. Romu bērni parasti ir īpaši daudz pārstāvēti speciālās izglītības un nodalītās skolās. Ir jāpastiprina saiknes ar kopienām, izmantojot kultūras/skolu vidutājus, baznīcas, reliģiskās apvienības vai kopienas un romu bērnu vecāku aktīvu līdzdalību, lai uzlabotu skolotāju starpkultūru zināšanas, samazinātu segregāciju un nodrošinātu to, ka tiek ievērots pienākums apmeklēt pamatskolu. Komisija plāno rīkoties kopā ar Eiropas Padomi, lai divu gadu laikā apmācītu aptuveni 1000 vidutājus. Vidutāji var informēt vecākus un dot padomus par vietējās izglītības sistēmas darbību, kā arī palīdzēt nodrošināt, ka bērni spēj pielāgoties katram savu skolas gaitu posmam.

Ir labi zināms, ka bērni, kuri neapmeklē skolu, iekļaujas skolu sistēmā novēloti vai pamet to pārāgri, vēlāk saskaras ar būtiskām grūtībām – no analfabētisma un valodas problēmām līdz atstumtības un nepilnvērtības sajūtām. Rezultātā viņiem būs grūtāk iestāties tālākizglītības iestādēs, universitātēs vai iegūt labu darbu. Tādējādi tiek rosinātas iniciatīvas par otrās iespējas programmām mācības pārtraukušajiem jauniešiem, tostarp par programmām, kurās īpaša uzmanība pievērsta romu bērniem. Jāsniedz atbalsts arī, lai reformētu skolotāju mācību programmu un izstrādātu inovatīvas mācību metodes. Lai nodrošinātu skolas apmeklēšanu starp daudzējādā ziņā neizdevīgā stāvoklī esošiem bērniem, ir vajadzīga pārnozaru sadarbība un atbilstīgas atbalsta programmas. Augsta līmeņa grupa rakstpratības jautājumā un rakstpratības kampaņa, ko Komisija uzsāk kā ieguldījumu "Eiropa 2020" stratēģijas "Jaunu prasmju un darbavietu" pamatiniciatīvā, uzsvērs romu tautības bērnu un pieaugušo analfabētisma apkarošanas nozīmi.

Komisija pieņēma paziņojumu par agrīno pirmsskolas izglītību un aprūpi²⁰, kurā uzsvērts, ka romu bērnu līdzdalības līmenis ir būtiski zemāks, kaut gan viņu vajadzības pēc atbalsta ir lielākas. Lielākai piekļuvei augstas kvalitātes nenodalītai agrīnajai pirmsskolas izglītībai var būt būtiska nozīme, lai pārvarētu izglītības trūkumus, ar kuriem saskaras romu bērni, kā uzsvērts dažās dalībvalstīs jau notiekošos izmēģinājuma pasākumos attiecībā uz romu integrāciju, kuros iemaksas veiktas no ES budžeta²¹.

---

¹⁷ Attiecībā uz vidusskolas izglītību aptuveni 10 % romu apmeklē vidusskolu, kā aplēsts, pamatojoties uz Atvērtās sabiedrības institūta (*Open Society Institute – OSI*) 2008. gada pētījumu (dati pieejami par septiņām dalībvalstīm).

¹⁸ Darbaspēka apsekojums, 2009. gads – <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/lfs>

¹⁹ Atvērtās sabiedrības institūts (*Open Society Institute*), *International Comparative Data Set on Roma Education*, 2008. gads. Dati par pamatskolas izglītību ir pieejami par 6 dalībvalstīm: Bulgāriju, Ungāriju, Latviju, Lietuvu, Rumāniju un Slovākiju. Vidējais svērtais rādītājs šīm dalībvalstīm ir 42 %.

²⁰ COM(2011) 66.

²¹ Izmēģinājuma projekts: "Labs sākums: pieejas palielināšana kvalitatīviem pakalpojumiem romu bērniem".

Tāpēc dalībvalstīm ir jānodrošina, ka visiem romu bērniem ir piekļuve kvalitatīvai izglītībai un ka viņi netiek pakļauti diskriminācijai vai segregācijai neatkarīgi no tā, vai viņi pastāvīgi uzturas vienā vietā vai nē. Dalībvalstīm kā minimums ir jānodrošina, ka bērni pabeidz pamatskolu. Tām arī jāpaplašina piekļuve kvalitatīvai agrīnās pirmskolas izglītībai un aprūpei, kā arī saskaņā ar "Eiropa 2020" stratēģiju jāsamazina to skolnieku skaits, kas priekšlaicīgi pārtrauc vidusskolas izglītību. Romu jaunieši ir stingri jārosina iesaistīties arī vidusskolas un augstākajā izglītībā²².

- **Piekļuve nodarbinātībai**: samazināt nodarbinātības atšķirību starp romiem un pārējiem iedzīvotājiem

Stratēģijā "Eiropa 2020" ir noteikts pamatmērķis – panākt, ka ir nodarbināti 75 % iedzīvotāju vecumā no 20 līdz 64 gadiem (vidēji nodarbinātības līmenis ES sasniedz 68,8 %²³). 2011. gada izaugsmes pētījumā izklāstīts, kā dalībvalstis nosaka valsts nodarbinātības mērķus savās reformu programmās, attiecībā pret kuriem var izmērīt gūto progresu. Empīriskie pierādījumi un pētījumi par romu sociālekonomisko stāvokli liecina, ka pastāv vērā ņemamas atšķirības starp romu nodarbinātības līmeni un pārējo iedzīvotāju nodarbinātības līmeni.

Pasaules Banka konstatēja, ka romu nodarbinātības līmenis (īpaši sievietēm) krietni atpaliek no nodarbinātības līmeņa vairākumam iedzīvotāju bez romu izcelsmes²⁴. Eiropas Pamattiesību aģentūras pētījums septiņās dalībvalstīs arī izceļ būtiskas plaisas un norāda, ka romi uzskata, ka nodarbinātības jomā viņi tiek ļoti diskriminēti²⁵.

Tāpēc dalībvalstīm ir bez diskriminācijas jāpiešķir romiem pilnīga piekļuve arodapmācībai, darba tirgum un pašnodarbinātības līdzekļiem un iniciatīvām. Jārosina arī piekļuve mikrokreditiem. Publiskajā sektorā ir jāpievērš atbilstīga uzmanība kvalificētu romu tautības civildienesta ierēdņu nodarbinātībai. Valsts Nodarbinātības dienesti var palīdzēt romiem, sniedzot konkrētai personai piemērotus pakalpojumus un nodrošinot starpniecību. Tas var palīdzēt piesaistīt romus darba tirgum un tādējādi palielināt nodarbinātības līmeni.

- **Piekļuve veselības aprūpei**: samazināt veselības stāvokļa atšķirības starp romiem un pārējiem iedzīvotājiem

Paredzamais dzīves ilgums ES ir 76 gadi vīriešiem un 82 gadi sievietēm²⁶. Romiem tas tiek lēsts par 10 gadiem mazāks²⁷. Turklāt, kamēr bērnu mirstības līmenis ES ir 4,3 uz tūkstoti

---

²² Šajā saistībā ir aktīvi jāizskata tādu inovatīvu pieeju izmantošana kā, piemēram, uz IKT balstīta pieeja zināšanu un prasmju ieguvei.

²³ COM (2011) 11, 3. pielikums, *Vienotā nodarbinātības ziņojuma projekts*. Skatīt arī Darbaspēka apsekojumu, 2009. gads.: 2009. gadā nodarbinātības līmenis bija 62,5 % sievietēm un 75,8 % vīriešiem

– http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=t2020_10.

²⁴ Pasaules Banka, *op.cit.*

²⁵ Pamattiesību aģentūra (*Fundamental Rights Agency*), *European Union Minorities and Discrimination Survey, Main Results Report*, 2009. gads.

²⁶ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/dataset?p_product_code=TSDPH100

²⁷ COM (2009) 567, Solidaritāte veselības jomā. Nevienlīdzības samazināšana veselības jomā ES. Skatīt arī *Fundación Secretariado Gitano, op.cit.* un *Sepkowitz K*, "Health of the World's Roma population", 2006. gads, kas ir balstīts uz situāciju Čehijā, Īrijā, Slovākijā un Bulgārijā.

dzīvi dzimušajiem²⁸, ir pierādījumi, ka šis līmenis ir daudz augstāks romu kopienās. Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas ziņojumā par piecām valstīm teikts, ka romu bērnu mirstības līmenis atkarībā no valsts ir divas līdz sešas reizes augstāks nekā pārējo iedzīvotāju bērnu mirstības līmenis. Citās valstīs tiek ziņots par augstu bērnu mirstības līmeni romu kopienās²⁹.

Šī starpība atspoguļo vispārējo atšķirību veselības jomā starp romiem un pārējiem iedzīvotājiem. Šī atšķirība ir saistīta ar viņu trūcīgajiem dzīves apstākļiem, mērķtiecīgas informācijas kampaņas trūkumu, ierobežotu piekļuvi kvalitatīvai veselības aprūpei un lielāku pakļautību veselības apdraudējumiem. Pamattiesību aģentūras pētījumā tika secināts, ka veselības aprūpes personāla diskriminējošā attieksme pret romu iedzīvotājiem arī ir īpaša problēma³⁰: 17 % norādīja, ka pēdējos 12 mēnešos ir saskārušies ar diskrimināciju šajā jomā. Profilaktisko pakalpojumu izmantošana romu iedzīvotāju vidū ir zema, un saskaņā ar dažiem pētījumiem vairāk nekā 25 % romu bērnu nav pilnībā vakcināti³¹.

Tāpēc dalībvalstīm jānodrošina piekļuve kvalitatīvai veselības aprūpei, jo īpaši bērniem un sievietēm, kā arī profilaktiskā aprūpe un sociālie pakalpojumi romiem līdzīgā līmenī un ar tādiem pašiem nosacījumiem kā pārējiem iedzīvotājiem. Ja iespējams, kvalificēti romu iedzīvotāji ir jāiesaista veselības aprūpes programmās, kas ir paredzētas viņu kopienām.

- **Piekļuve mājokļiem un būtiskajiem pakalpojumiem: novērst atšķirību starp to romu daļu, kuriem ir piekļuve mājokļiem un komunālajiem pakalpojumiem (piemēram, ūdenim, elektrībai un gāzei), un attiecīgo daļu pārējo iedzīvotāju**

No 72 % līdz 100 % māsaimniecību visā ES ir pieslēgtas sabiedriskajai ūdensapgādei³². Tomēr romu situācija ir daudz sliktāka. Viņu nereti trūcīgie sadzīves apstākļi ietver nepietiekamu piekļuvi tādiem komunālajiem pakalpojumiem kā ūdens, elektrība vai gāze, un tiem romiem, kuri neuzturas vienā vietā, bieži ir grūti atrast apmešanās vietas ar piekļuvi ūdenim³³. Tas nelabvēlīgi ietekmē viņu veselību un vispārējo integrāciju sabiedrībā.

Tāpēc dalībvalstīm ir jāveicina nediskriminējoša piekļuve mājokļiem, tostarp sociālajiem mājokļiem. Rīcībai attiecībā uz mājokļa vajadzībām ir jābūt integrētas pieejas daļai, ietverot jo īpaši izglītības, veselības, sociālo lietu, nodarbinātības un drošības, kā arī segregācijas novēršanas pasākumus. Dalībvalstīm arī jārisina to romu īpašās vajadzības, kuri neuzturas vienā vietā (piem., jānodrošina viņiem piekļuve piemērotām apmešanās vietām). Tām ir aktīvi jāpiedāvā mērķtiecīgas programmas, kurās ir iesaistītas reģionālās un vietējās iestādes.

²⁸ Bērnu, kas jaunāki par vienu gadu, nāves gadījumu skaita gadā attiecība pret dzīvi dzimušo bērnu skaitu attiecīgajā gadā. Eurostat dati, 2009. gads – http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=demo_minfind&lang=en

²⁹ UNDP, *The Roma in Central and Eastern Europe, Avoiding the Dependency Trap*, 2003. gads. Bulgārija, Rumānija, Slovākija, Ungārija un Čehija. Vienlīdzības un cilvēktiesību komisija, *Inequalities Experienced by Gypsy and Traveller Communities: A review*, 2009. gads.

³⁰ Pamattiesību aģentūra (Fundamental Rights Agency), *European Union Minorities and Discrimination Survey, Main Results Report*, 2009. gads.

³¹ *Fundación Secretariado Gitano, op.cit.* Skatīt arī *University of Sheffield, The Health Status of Gypsies and Travellers in England*, 2004. gads.

³² Eurostat dati, 2002. gads – http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/8-21032006-AP/EN/8-21032006-AP-EN.PDF

³³ Pamattiesību aģentūra, *Housing conditions of Roma and Travellers in the European Union, Comparative Report*, 2009. gads.

4. ROMU INTEGRĀCIJAS VALSTU STRATĒGIJAS: DALĪBVALSTU SKAIDRA POLITIKAS APŅEMŠANĀS

Ņemot par pamatu dalībvalstu pieredzi, tostarp to dalībvalstu pieredzi, kuras piedalās Romu desmitgadē³⁴, Komisija aicina dalībvalstis saskaņot savas romu integrācijas valsts stratēģijas ar mērķtiecīgo pieeju, kas izklāstīta iepriekš, un pagarināt savu plānošanas periodu līdz 2020. gadam. Dalībvalstīm, kurām vēl nav romu integrācijas valsts stratēģiju, tiek aicinātas noteikt līdzīgus mērķus proporcionāli romu iedzīvotāju skaitam, kuri dzīvo to teritorijās³⁵, un ņemt vērā šo valstu dažādās izejas pozīcijas, kā arī šo iedzīvotāju specifiku.

Dalībvalstu stratēģijās jācenšas īstenot mērķtiecīga pieeja, kas saskaņā ar **Kopējiem romu iekļaušanas pamatprincipiem**³⁶ aktīvi sekmē romu sociālo integrāciju **pārējā sabiedrībā un likvidē segregāciju tur, kur tāda pastāv**. Tiem ir jāiekļaujas un jāsekmē stratēģijas "Eiropa 2020" plašāks ietvars un tādējādi **jāatbilst valsts reformu programmām**.

Izstrādājot romu integrācijas valsts stratēģijas, dalībvalstīm jāņem vērā turpmāk minētās pieejas.

- Jānosaka sasniedzami **romu integrācijas valsts mērķi**, lai likvidētu atšķirības ar pārējiem iedzīvotājiem. Šiem mērķiem jārisina vismaz četri ES romu integrācijas mērķi saistībā ar piekļuvi izglītībai, nodarbinātībai, veselības aprūpei un mājoklim.
- Vajadzības gadījumā jānosaka tie **neizdevīgā stāvoklī esošie mikroreģioni vai nodalītie rajoni**, kuros kopienas ir vistrucīgākās, izmantojot jau pieejamos sociālekonomiskos un teritoriālos rādītājus (t.i., ļoti zems izglītības līmenis, ilgtermiņa bezdarbs utt.).
- Jāpiešķir **pietiekams finansējums no valsts budžeta**, kuru vajadzības gadījumā papildina ar starptautisko un ES finansējumu.
- Jāietver **stingras uzraudzības metodes**, lai novērtētu romu integrācijas pasākumu ietekmi, un pārskata mehānismu stratēģijas pielāgošanai.

³⁴ Romu integrācijas desmitgade no 2005. līdz 2015. gadam ir starptautiska iniciatīva, kurā apvienojas valdības, starptautiskās partnerorganizācijas un pilsoniskā sabiedrība, lai paātrinātu progresu virzībā uz romu integrāciju un pārskatītu šo progresu pārredzamā un izmērāma veidā. Divpadsmit valstis, kuras pašreiz piedalās šajā desmitgadē, ir Bulgārija, Čehija, Ungārija, Rumānija, Slovākija, Spānija, kā arī Albānija, Bosnija un Hercegovina, Horvātija, Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika (*FYROM*), Melnkalne un Serbija. Slovēnijai ir novērotājas statuss. Desmitgades starptautiskās partnerorganizācijas ir Pasaules Banka, *OSI*, *UNDP*, Eiropas Padome, Eiropas Padomes Attīstības banka, *EDSP*, *ERIO*, *ERTF*, *ERRC*, *UN-HABITAT*, *UNHCR* un *UNICEF*.

³⁵ Skatīt Eiropas Padomes aplēses http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_EN.asp, kas ir ietvertas šā paziņojuma pielikumā.

³⁶ Desmit kopējie romu iekļaušanas pamatprincipi tika izklāstīti pirmajā platformas sanāksmē 2009. gada 24. aprīlī. Tie tika pievienoti Padomes 2009. gada 8. jūnija secinājumiem. Pamatprincipi ir šādi: 1) konstruktīva, pragmatiska un nediskriminējoša politika; 2) skaidri formulētas, bet ne ierobežotas mērķgrupas noteikšana; 3) starpkultūru pieeja; 4) mērķis panākt romu iekļaušanu plašākā sabiedrībā; 5) dzimumu līdztiesības aspekta apzināšanās; 6) uz pierādījumiem balstītas politikas pārceļšana; 7) ES instrumentu izmantošana; 8) reģionālo un vietējo iestāžu līdzdalība; 9) pilsoniskās sabiedrības iesaiste; 10) aktīva romu līdzdalība.

- Šīm stratēģijām jābūt izstrādātām, īstenotām un uzraudzītām **ciešā sadarbībā un pastāvīgā dialogā ar romu pilsonisko sabiedrību, reģionālajām un vietējām iestādēm.**
- Jāieceļ valsts kontaktpersona jautājumos par romu integrācijas valsts stratēģiju ar pilnvarām koordinēt stratēģijas izstrādi un īstenošanu vai vajadzības gadījumā jāizmanto piemērotas pastāvošās administratīvās struktūras.

Dalībvalstis tiek lūgtas sagatavot vai pārskatīt romu integrācijas valsts stratēģijas un iesniegt tās Komisijai līdz 2011. gada decembra beigām. Pirms ikgadējās Romu platformas sanāksmes 2012. gada pavasarī Komisija novērtēs šīs valstu stratēģijas un ziņos Eiropas Parlamentam un Padomei par gūto progresu.

5. KONKRĒTU REZULTĀTU PANĀKŠANA ROMU TAUTAI

Romu integrācijas valsts stratēģiju īstenošana un sekmes būs ļoti atkarīgas no valsts līdzekļu efektīvas un pietiekamas piešķiršanas. ES finansējums vien nekādā ziņā nevar atrisināt romu problēmas, bet Komisija atgādina, ka pašreiz ir ieplānots **ES finansējums** līdz pat **26,5 miljardu euro** apmērā, lai atbalstītu dalībvalstu centienus sociālās integrācijas jomā, tostarp, lai atbalstītu centienus palīdzēt romiem³⁷.

Komisija³⁸ 2010. gada aprīlī aicināja dalībvalstis nodrošināt, ka pastāvošie ES finanšu instrumenti, jo īpaši struktūrfondi un Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai, ir pieejami romiem. Padome šo pieeju atbalstīja 2010. gada jūnijā³⁹. Tomēr vairums dalībvalstu pašreiz vēl nav pietiekami izmantojušas pieejamos ES līdzekļus, lai risinātu romu vajadzības.

Progress pašreizējā plānošanas periodā (2007.-2013. gads)...

- Lai pārvarētu trūkumus, izstrādājot atbilstīgas stratēģijas un efektīvus pasākumus to īstenošanai, kur tādas pastāv, dalībvalstis tiek aicinātas labot savas darbības programmas, kuras līdzfinansē no struktūrfondi un Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai, lai labāk atbalstītu romiem paredzētus projektus un saskaņotu tās ar romu integrācijas valsts stratēģijām.
- Komisija kopā ar dalībvalstīm izskatīs izmaiņas to darbības programmās, lai risinātu jaunas vajadzības, vienkāršotu izpildi un paātrinātu prioritāšu īstenošanu, tostarp ar mājokli saistītās integrētās pieejas izmantošanu, kas paredzēta Eiropas Reģionālās attīstības fonda labotajā regulā⁴⁰. Komisija ātri izskatīs pieprasījumus par programmu labojumiem, kas ir saistīti ar romu integrācijas valsts stratēģijām.

³⁷ Eiropas Sociālajam fondam laikposmā no 2007. līdz 2013. gadam ir piešķirti 9,6 miljardi euro, lai veiktu pasākumus, kuru mērķis ir neizdevīgā stāvoklī esošu iedzīvotāju, tostarp marginalizētu romu iedzīvotāju, sociālekonomiskā integrācija, un 172 miljoni euro ir nepārprotami piešķirti pasākumiem, kuru mērķis ir integrēt romus. Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) gadījumā sociālajai infrastruktūrai ir ieplānoti vairāk nekā 16,8 miljardi euro.

³⁸ COM(2010) 133.

³⁹ Padomes 2010. gada 7. jūnija secinājumi, 10058/10+COR 1.

⁴⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula Nr. 437/2010 (OV L 132, 29.5.2010.). Komisija 2011. gada 9. februārī publicēja norādījumus par integrēto mājokļu intervenču īstenošanu marginalizētu kopienu labā saskaņā ar ERAF, ko apstiprināja Līdzekļu koordinācijas komiteja.

- Dalībvalstu rīcībā ir vērā ņemamas ES tehniskās palīdzības summas (4 % no visiem struktūrfondiem), no kurām līdz 2009. gada beigām dalībvalstis vidēji izmantoja tikai 31 % no visiem plānotajiem piešķirumiem. Šīs summas tiks zaudētas, ja netiks izmantotas. Izstrādājot romu integrācijas valsts stratēģijas, dalībvalstīm tāpēc ir vairāk jāizmanto ES tehniskā palīdzība⁴¹, lai uzlabotu savu pārvaldības, uzraudzības un vērtēšanas kapacitāti arī attiecībā uz projektiem, kuru mērķgrupa ir romi. Dalībvalstis potenciāli varētu izmantot šo instrumentu, lai iegūtu reģionālo, valsts un starptautisko organizāciju pieredzi un zināšanas intervencu sagatavošanā, īstenošanā un uzraudzībā.
- Lai pārvarētu kapacitātes problēmas, piemēram, zinātnības un administratīvās kapacitātes trūkumu pārvaldes iestādēs un grūtības apvienot līdzekļus, lai atbalstītu integrētos projektus, Komisija aicina dalībvalstis apsvērt iespēju dažu to programmu daļu pārvaldību un īstenošanu uzticēt starptautiskajām organizācijām, reģionālām attīstības struktūrām, baznīcām un reliģiskajām organizācijām vai kopienām, kā arī nevalstiskajām organizācijām, kurām ir pierādīta pieredze romu integrācijas jomā un zināšanas par vietējiem dalībniekiem⁴². Šajā saistībā Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas tīkls būtu noderīgs līdzeklis⁴³.
- Dalībvalstīm būtu jāapsver arī Eiropas progresā mikrofinansēšanas instrumenta⁴⁴ izmantošana, kuram laikposmā no 2010. līdz 2013. gadam ir pieejams ES finansējums 100 miljonu euro apmērā. Komisija lēš, ka šo summu var turpmāko astoņu gadu laikā papildināt ar mikrokredītiem vairāk nekā 500 miljonu euro apmērā. Romu kopienas ir viena no instrumenta mērķgrupām⁴⁵. Dodot romu kopienām iespēju uzsākt autonomas produktīvas darbības, cilvēki tiktu motivēti aktīvi iesaistīties regulārā darbā, samazinātos atkarība no pabalstiem un tiktu iedvesmotas turpmākās paaudzes.
- Izstrādājot un īstenojot romu integrācijas valsts stratēģijas, dalībvalstis tiek rosinātas izmantot Eiropas iniciatīvu par sociālo inovāciju, kuru Komisija plāno uzsākt 2011. gadā, kā paredzēts galvenajā iniciatīvā "Eiropas platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību". Šī uz inovāciju balstītā pieeja var veicināt sociālās integrācijas politikas efektivitātes uzlabošanu.

...un pēc 2013. gada

Tā kā romu integrācijas valsts stratēģijām ir jāaptver laikposms no 2011. līdz 2020. gadam, ir svarīgi pēc iespējas labāk izmantot finansējumu, kas būs pieejams saskaņā ar jauno daudzgadu finanšu shēmu. Daudzgadu finanšu shēmā tiks paredzēts veids, kādā turpmākais ES budžets atbalstīs stratēģijas "Eiropa 2020" mērķus.

⁴¹ COM(2010) 110, *Kohēzijas politika – 2010. gada stratēģiskais ziņojums par programmu īstenošanu 2007.-2013. gadā* un SEC(2010) 360; tiek ziņots, ka dalībvalstis ir izmantojušas vidēji tikai 31 % no piešķirumiem, lai atbalstītu kohēzijas politikas sagatavošanu, īstenošanu un uzraudzību.

⁴² Saskaņā ar Padomes Regulas Nr. 1083/2006 42. un 43. pantu saistībā ar vispārējiem piešķirumiem (OV L 210, 31.7.2006.).

⁴³ Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai ar valstu ekonomikas un sociālo lietu komiteju un līdzīgu organizāciju starpniecību ir valstu kontaktpersonu tīkls organizētajā pilsoniskajā sabiedrībā.

⁴⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 25. marta Lēmums Nr. 283/2010/ES.

⁴⁵ Komisija, piemēram, jau atbalsta *Kiūtprogram* – maza mēroga izmēģinājuma projektu, kura mērķgrupa ir romu kopiena Ungārijā un kas sniedz relatīvi mazus mikroaizdevumus.

Jau no paša sākuma stratēģijā "Eiropa 2020" ir ņemts vērā romu iedzīvotāju stāvoklis⁴⁶. Pasākumi, lai atbalstītu romu integrāciju, būs daļa no attiecīgajiem ES finanšu instrumentiem, jo īpaši kohēzijas politikas līdzekļiem. Sagatavojot priekšlikumus turpmākajam kohēzijas politikas normatīvajam regulējumam, balstoties uz budžeta pārskatīšanā⁴⁷ un piektajā Kohēzijas ziņojumā izvirzītajiem orientējošajiem norādījumiem, Komisija centīsies risināt pašreizējos potenciālos šķēršļus kohēzijas politikas līdzekļu efektīvai izmantošanai, lai atbalstītu romu integrāciju.

Būs svarīgi nodrošināt, ka to dažādo līdzekļu, kurus var izmantot sociālās integrācijas jomā un nabadzības apkarošanai, ieguldījumu prioritātes ir valsts reformu programmu un romu integrācijas valsts stratēģiju īstenošanas pamatā. Tajās arī jānosaka vajadzīgie priekšnosacījumi efektīvam un uz rezultātiem orientētam atbalstam, tostarp izmantojot labāku vērtēšanu. Turklāt tiks izskatīta iespēja izmantot pozitīvus stimulus, lai kompensētu nevienlīdzību. Vienlaikus procedūru vienkāršošana programmas izmantotāju labā būs viens no galvenajiem elementiem, ko Komisija ņems vērā, sagatavojot turpmākos priekšlikumus. Tas ir jo īpaši būtiski projektiem, kas attiecas uz romu vajadzībām.

6. ROMU INTEGRĀCIJAS VEICINĀŠANA ĀRPUS ES: PAPLAŠINĀŠANĀS VALSTU ĪPAŠĀ SITUĀCIJA

Komisijas Paplašināšanās stratēģijā⁴⁸ tika uzsvērts daudzu romu nedrošais stāvoklis Rietumbalkānos un Turcijā. Eiropas Padome lēš, ka viņu skaits sasniedz 3,8 miljonus.

Paplašināšanās valstīs romi saskaras ar līdzīgām vai pat smagākām problēmām nekā daudzās ES dalībvalstīs: sociālo atstumtību, segregāciju un marginalizāciju, kas noved pie izglītības trūkuma, hroniska bezdarba, ierobežotas piekļuves veselības aprūpei, mājoklim un būtiskajiem pakalpojumiem, kā arī pie plaši izplatītas nabadzības. Turklāt Balkānu reģiona karu dēļ daudzām romu ģimenēm kā pārvietotām personām nācās pārcelties uz citām valstīm reģionā vai uz Rietumeiropu. Turcijā romu grupas ir atšķirīgas, bet liela daļa saskaras ar daudzdimensionālu sociālo atstumtību.

Iepriekšējās pievienošanās kārtās gūtā pieredze liecina, ka romu integrācijas veicināšanai ir nepieciešama lielāka politiskā apņēmība iekļaut romus, atbilstošu resursu piešķiršana no valsts budžeta, labāka koordinācija ar visiem attiecīgajiem līdzekļu devējiem, sistemātiska vērtēšana un pastiprināta uzraudzība. ES romu integrācijas mērķi šīm valstīm ir tikpat svarīgi. Šo valstu romu integrācijas valsts stratēģijas un rīcības plāni (vairumā gadījumu izstrādāti 2005.-2015. gada Romu integrācijas desmitgades ietvaros) ir jāpārskata atbilstoši minētajiem mērķiem. Turcijai vēl ir jāpieņem valsts programma romu integrācijas risināšanai.

Komisija ir apņēmusies reģionālā un valsts līmenī atbalstīt šo valstu centienus uzlabot romu sociālo un ekonomisko integrāciju:

---

⁴⁶ Integrētajās ekonomikas un nodarbinātības politikas pamatnostādņēs (Nr. 10) ir minēta nepārprotama atsauce uz romiem. Turklāt galvenajā iniciatīvā "Platforma cīņai pret nabadzību un sociālo atstumtību" ir izklāstīts, kā risināt romu integrāciju nabadzības un sociālās atstumtības apkarošanas kopējās politikas ietvaros. Citās nodarbinātības politikas pamatnostādņēs ir veicināta nodarbināmība veidā, kas sekmē romu tautas sociālekonomisko integrāciju.

⁴⁷ COM(2010) 700, ES budžeta pārskatīšana.

⁴⁸ COM (2010) 660, Paplašināšanās stratēģija un galvenie uzdevumi 2010.-2011. gadā.

- uzlabojot atbalsta sniegšanu saskaņā ar Pirmspievienošanās palīdzības instrumentu, lai panāktu stratēģisku un uz rezultātiem orientētu valsts un daudzvalstu sadarbības plānošanu, kurā uzmanība vērsta uz nozares mēroga pieeju sociālajai attīstībai. Komisija pašreiz īsteno vai plāno projektus, kuru kopējā vērtība ir vairāk nekā 50 miljoni euro un kuri var ekskluzīvi vai daļēji nākt par labu arī romu kopienām;
- stiprinot pilsoniskās sabiedrības iesaistīšanos, rosinot institucionalizētu dialogu ar romu pārstāvjiem, lai viņi iesaistītos un uzņemtos atbildību par politikas formulēšanu, īstenošanu un uzraudzību reģionālā, valsts un vietējā līmenī;
- cieši uzraugot katras valsts panākto progresu attiecībā uz romu ekonomisko un sociālo stāvokli un ik gadu iesniedzot savus secinājumus paplašināšanās progresa ziņojumos.

7. PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS IESPĒJU UZLABOŠANA: LIELĀKAS LOMAS PIEŠKIRŠANA EIROPAS PLATFORMAI ROMU IEKĻAUŠANAI

Eiropas platforma romu iekļaušanai⁴⁹ ir noderīgs forums visu būtisko iesaistīto personu diskusijām un saskaņotai rīcībai: ES iestādēm, valstu valdībām, starptautiskajām organizācijām, akadēmisko aprindu pārstāvjiem un romu pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem. Platforma ir būtiski veicinājusi to, ka gan Eiropas, gan valstu politikā ir vairāk ņemtas vērā romu vajadzības.

Komisija ir nolēmusi uzņemties būtiskāku lomu platformā un stiprināt platformas nozīmi, pamatojoties uz iepriekšējo pieredzi un sasaistot savu darbu ar romu integrācijas valsts stratēģiju četrām prioritārajām jomām.

Ar platformas palīdzību attiecīgajām ieinteresētajām personām, jo īpaši romu kopienu pārstāvjiem, jābūt iespējai piedalīties Eiropas programmā attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām. Pastiprinātā platforma var sniegt atbalstu dalībvalstīm, lai rastu attiecīgos politikas risinājumus, apmainoties ar labāko praksi un apspriežot to starptautisko organizāciju pieejas, kurām ir pieredze romu integrācijas veicināšanā. Ar romu pilsoniskās sabiedrības pausto viedokļu palīdzību tā arī sniegs Komisijai informāciju par valstu centienu rezultātiem uz vietas.

8. PROGRESA NOVĒRTĒŠANA: STINGRAS UZRAUDZĪBAS SISTĒMAS IEVIEŠANA

Šobrīd ir grūti iegūt precīzus, sīkus un pilnīgus datus par romu stāvokli dalībvalstīs un konstatēt konkrētus pasākumus, kas ir ieviesti, lai risinātu romu atstumtības un diskriminācijas jautājumu. Nav iespējams novērtēt, vai šādi pasākumi ir devuši cerētos rezultātus. Tāpēc ir būtiski savākt ticamus datus.

---

⁴⁹ Pirmā platformas sanāksme notika 2009. gadā pēc Vispārējo lietu padomes 2008. gada 8. decembra secinājumiem, kuros Komisija tika aicināta rīkot labākās prakses un pieredzes apmaiņu dalībvalstu starpā saistībā ar romu integrāciju, sniegt analītisko atbalstu un stimulēt sadarbību starp visām iesaistītajām pusēm, kurām rūp romu problēmas, tostarp romus pārstāvošajām organizācijām, integrētas Eiropas platformas kontekstā. Vispārējo lietu padomes secinājumi 15976/1/08 REV 1.

Tāpēc ir jāievieš **stingrs uzraudzības mehānisms** ar skaidriem kritērijiem, kuri nodrošinās, ka tiek mērīti taustāmi rezultāti, ka romu integrācijai paredzētā nauda ir sasniegusi savus saņēmējus, ka tiek gūts progress attiecībā uz ES romu integrācijas mērķu sasniegšanu un ka romu integrācijas valsts stratēģijas ir īstenotas.

Komisija **ik gadu ziņos Eiropas Parlamentam un Padomei** par progresu attiecībā uz romu iedzīvotāju integrāciju dalībvalstīs un mērķu sasniegšanu.

Komisija to veiks, par pamatu izmantojot romu mājsaimniecību apsekojuma izmēģinājuma projektu, kuru veic Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programma, īpaši sadarbojoties ar Pasaules Banku un Pamattiesību aģentūru⁵⁰. Komisija lūdz Pamattiesību aģentūru attiecināt šo apsekojumu par romiem uz visām dalībvalstīm un veikt to regulāri, lai novērtētu progresu uz vietas. Pamattiesību aģentūra sadarbībā ar citām attiecīgajām struktūrām, piemēram, Eiropas Dzīves un darba apstākļu uzlabošanas fondu, vāks datus par romu stāvokli attiecībā uz piekļuvi nodarbinātībai, izglītībai, veselības aprūpei un mājoklim. Dati tiks vākti arī no īpaša pētījuma, kuru finansē Septītās pamatprogrammas Sociālekonomisko zinātņu un humanitāro zinātņu programma. Šā procesa gaitā Komisija, Pamattiesību aģentūra un citas Savienības struktūras saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību 4. panta 2. punktu respektēs dalībvalstu nacionālo identitāti, kas izpaužas to politiskajā un konstitucionālajā pamatstruktūrā, ietverot to reģionālo un pašpārvaldi.

Komisija ņems vērā arī notiekošo darbu atklātās koordinācijas metodes ietvaros sociālās politikas jomā un citu dalībvalstu ieguldījumu, kas balstīts uz šo valstu romu integrācijas uzraudzības sistēmām. Dalībvalstu un ieinteresēto personu padziļinātā uzraudzība tam, kā tiek īstenotas romu integrācijas valsts stratēģijas, ir atbilstoša metode pārredzamības un atbildības uzlabošanai, lai nodrošinātu romu integrācijas visefektīvāko ietekmi.

Valsts reformu programmām kopā ar stratēģijas "Eiropa 2020" uzraudzību un salīdzinošo vērtēšanas procesu ir jābūt papildu informācijas avotam progresa novērtēšanai un norāžu sniegšanai dalībvalstīm.

Lai ilgtermiņā iegūtu noderīgus datus, Komisija arī sekmēs sadarbību starp valsts statistikas birojiem un *Eurostat*, lai kā pirmo soli varētu noteikt metodes to ES vismazāk attīstīto mikroreģionu atzīmēšanai kartē, kuros dzīvo visvairāk marginalizētās grupas, jo īpaši romi. Šī teritoriālā pieeja datu vākšanai ir tieši saistīta ar romu nabadzības un atstumtības jautājuma risināšanu. Turklāt Pamattiesību aģentūrai jāsadarbojas ar dalībvalstīm, lai izstrādātu uzraudzības metodes, kuras var sniegt salīdzinošu analīzi par romu stāvokli visā Eiropā.

9. SECINĀJUMS: 10 GADI, LAI PANĀKTU UZLABOJUMU

Šī ES programma attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām dod iespēju apvienot spēkus visos līmeņos (ES, valstu, reģionālā) un ar visām ieinteresētajām personām, tostarp romiem, lai risinātu vienu no smagākajām sociālajām problēmām Eiropā: pārtraukt romu atstumtību. Tā papildina pastāvošos ES tiesību aktus un politiku nediskriminācijas, pamattiesību, personu brīvas pārvietošanās un bērnu tiesību jomās⁵¹. Programmā ir izklāstīti

---

⁵⁰ UNDP apsekojums, kuru līdzfinansē REGIO ģenerāldirektorāts un kurš ir izstrādāts sadarbībā ar REGIO ģenerāldirektorātu, Pamattiesību aģentūru, Pasaules Banku un OSI (2011. gada pavaris – rezultāti rudenī): tiks aptvertas 11 dalībvalstis (Bulgārija, Čehija, Grieķija, Ungārija, Polija, Rumānija, Slovākija, Francija, Itālija, Spānija un Portugāle).

⁵¹ COM (2011) 60, ES plāns par bērnu tiesībām.

ES līmeņa mērķi attiecībā uz romu integrāciju, kas jāsasniedz valsts, reģionālā un vietējā līmenī. Šie vērienīgie mērķi tiks sasniegti tikai tad, ja dalībvalstis un valsts, reģionālās un vietējās iestādes parādīs skaidru apņēmību apvienojumā ar romu pilsoniskās sabiedrības organizāciju iesaistīšanos.

Komisija aicina Eiropas Parlamentu, Eiropas Padomi, Padomi, Reģionu komiteju un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju atbalstīt ES programmu attiecībā uz romu integrācijas valsts stratēģijām. Vairāk nekā desmit gadus ES iestādes ir regulāri aicinājušas dalībvalstis un kandidātvalstis uzlabot romu sociālo un ekonomisko integrāciju. Tagad ir laiks pārvērst labos nodomus konkrētā rīcībā.

Pielikums — Tabula izstrādāta, pamatojoties uz Eiropas Padomes datiem (http://www.coe.int/t/dg3/romatravellers/default_en.asp)

Skaitļi iegūti no Eiropas Padomes Romu un trevelleru nodaļas sagatavota dokumenta							
Eiropas valstis (ES dalībvalstis)	Valsts iedzīvotāju kopskaits (2009. g. jūlijs)	Oficiālais skaits (pēdējā tautskaite)	Minimālā aplēse	Maksimālā aplēse	Vidējā aplēse	% no iedzīvotāju kopskaits (no vidējiem rādītājiem)	Atjaunināts
<i>Austrija</i>	8 205 533	Nav datu	20 000	30 000	25 000	0,30%	14/09/2010
<i>Beļģija</i>	10 414 336	Nav datu	20 000	40 000	30 000	0,29%	14/09/2010
<i>Bulgārija</i>	7 262 675	370 908 (2001)	700 000	800 000	750 000	10,33%	14/09/2010
<i>Kipra</i>	792 604	560 (1960)	1 000	1 500	1 250	0,16%	3/08/2009
<i>Čehija</i>	10 220 911	11 718 (2001)	150 000	250 000	200 000	1,96%	14/09/2010
<i>Dānija</i>	5 484 723	Nav datu	1 000	10 000	5 500	0,10%	3/08/2009
<i>Igaunija</i>	1 307 605	584 (2009)	1 000	1 500	1 250	0,10%	3/08/2009
<i>Somija</i>	5 244 749	Nav datu	10 000	12 000	11 000	0,21%	3/08/2009
<i>Francija</i>	64 057 790	Nav datu	300 000	500 000	400 000	0,62%	14/09/2010
<i>Vācija</i>	82 400 996	Nav datu	70 000	140 000	105 000	0,13%	14/09/2010
<i>Grieķija</i>	10 722 816	Nav datu	180 000	350 000	265 000	2,47%	14/09/2010
<i>Ungārija</i>	9 930 915	190 046 (2001)	400 000	1 000 000	700 000	7,05%	14/09/2010
<i>Īrija</i>	4 156 119	22 435 (2006)	32 000	43 000	37 500	0,90%	14/09/2010

<i>Itālija</i>	59 619 290	Nav datu	110 000	170 000	140 000	0,23%	14/09/2010
<i>Latvija</i>	2 245 423	8 205 (2000)	13 000	16 000	14 500	0,65%	3/08/2009
<i>Lietuva</i>	3 565 205	2 571 (2001)	2 000	4 000	3 000	0,08%	3/08/2009
<i>Luksemburga</i>	486 006	Nav datu	100	500	300	0,06%	3/08/2009
<i>Malta</i>	403 532	Nav datu	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Nīderlande</i>	16 645 313	Nav datu	32 000	48 000	40 000	0,24%	14/09/2010
<i>Polija</i>	38 500 696	12 731(2002)	15 000	60 000	37 500	0,10%	14/09/2010
<i>Portugāle</i>	10 676 910	Nav datu	40 000	70 000	55 000	0,52%	14/09/2010
<i>Rumānija</i>	22 246 862	535 140 (2002)	1 200 000	2 500 000	1 850 000	8,32%	14/09/2010
<i>Slovākija</i>	5 455 407	89 920 (2001)	400 000	600 000	500 000	9,17%	14/09/2010
<i>Slovēnija</i>	2 007 711	3 246 (2002)	7 000	10 000	8 500	0,42%	3/08/2009
<i>Spānija</i>	46 157 822	Nav datu	650 000	800 000	725 000	1,57%	14/09/2010
<i>Zviedrija</i>	9 276 509	Nav datu	35 000	50 000	42 500	0,46%	14/09/2010
<i>Apvienotā Karaliste</i>	60 943 912	Nav datu	150 000	300 000	225 000	0,37%	14/09/2010
<i>Kopā ES</i>					6 172 800	1,73%	
(valstis ārpus ES)							
<i>Albānija</i>	3 619 778	1261 (2001)	80 000	150 000	115 000	3,18%	14/09/2010

<i>Andora</i>	72 413	Nav datu	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Armēnija</i>	2 968 586	Nav datu	2 000	2 000	2 000	0,07%	3/08/2009
<i>Azerbaidžāna</i>	8 177 717	Nav datu	2 000	2 000	2 000	0,02%	3/08/2009
<i>Baltkrievija</i>	9 685 768	Nav datu	10 000	70 000	40 000	0,41%	14/09/2010
<i>Bosnija un Hercegovina</i>	4 590 310	8 864 (1991)	40 000	60 000	50 000	1,09%	14/09/2010
<i>Horvātija</i>	4 491 543	9 463 (2001)	30 000	40 000	35 000	0,78%	14/09/2010
<i>Gruzija</i>	4 630 841	1 744 (1989)	2 000	2 500	2 250	0,05%	3/08/2009
<i>Īslande</i>	304 367	Nav datu	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Kosova*</i>	2 542 711	45 745 (1991)	25 000	50 000	37 500	1,47%	14/09/2010
<i>Lihtenšteina</i>	34 498	Nav datu	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>"Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika"</i>	2 061 315	53 879 (2002)	135 500	260 000	197 750	9,59%	14/09/2010
<i>Moldova</i>	4 324 450	12 280 (2004)	15 000	200 000	107 500	2,49%	14/09/2010
<i>Monako</i>	32 796	Nav datu	0	0	0	0,00%	3/08/2009
<i>Melnkalne</i>	678 177	2 826 (2003)	15 000	25 000	20 000	2,95%	14/09/2010
<i>Norvēģija</i>	4 644 457	Nav datu	4 500	15 700	10 100	0,22%	3/08/2009
<i>Krievijas Federācija</i>	140 702 094	182 617 (2002)	450 000	1 200 000	825 000	0,59%	14/09/2010
<i>Sanmarīno</i>	29 973	Nav datu	0	0	0	0,00%	3/08/2009

<i>Serbija (izņemot Kosovu)</i>	7 334 935	108 193 (2002)	400 000	800 000	600 000	8,18%	14/09/2010
<i>Šveice</i>	7 581 520	Nav datu	25 000	35 000	30 000	0,40%	14/09/2010
<i>Turcija</i>	71 892 807	4 656 (1945)	500 000	5 000 000	2 750 000	3,83%	14/09/2010
<i>Ukraina</i>	45 994 287	47 917 (2001)	120 000	400 000	260 000	0,57%	14/09/2010
<i>Kopā valstīs ārpus ES</i>					5 084 100	1,63%	
<i>Kopā Eiropā</i>					11 256 900		

*saskaņā ar UNSCR 1244/99.